

La música medieval

Codi: 100638

Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2500240 Musicologia	OB	2	1

Professor/a de contacte

Nom: Maria Incononata Colantuono Santoro

Correu electrònic:

mariaincononata.colantuono@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Grup íntegre en anglès: No

Grup íntegre en català: Sí

Grup íntegre en espanyol: Sí

Altres indicacions sobre les llengües

La profesora responsable serà Maria Incononata Colantuono

Equip docent extern a la UAB

Maria Incononata Colantuono

Prerequisits

Es recomana un bon nivell de llenguatge musical

Objectius

Dotar l'alumnat d'aquells coneixements teòrics i pràctics que li permetin entendre la música de l'Edat Mitjana Occidental

Competències

- Actuar en l'àmbit de coneixement propi avaluant les desigualtats per raó de sexe/gènere.
- Analitzar críticament les obres musicals des de qualsevol punt de vista de la disciplina musicològica.
- Conèixer i comprendre l'evolució històrica de la música i les seves característiques tècniques, estilístiques, estètiques i interpretatives des d'una perspectiva diacrònica.
- Identificar i contrastar les diferents vies de recepció i consum musicals en la societat i en la cultura de cada època.
- Introduir canvis en els mètodes i els processos de l'àmbit de coneixement per donar respostes innovadores a les necessitats i demandes de la societat.
- Que els estudiants hagin demostrat que comprenen i tenen coneixements en una àrea d'estudi que parteix de la base de l'educació secundària general, i se sol trobar a un nivell que, si bé es basa en llibres de text avançats, inclou també alguns aspectes que impliquen coneixements procedents de l'avantguarda d'aquell camp d'estudi.

- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
- Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.
- Relacionar conceptes i informacions de diferents disciplines humanístiques, científiques i socials, especialment les interaccions que s'estableixen entre la música i la filosofia, la història, l'art, la literatura i l'antropologia.
- Utilitzar les eines digitals i interpretar fonts documentals específiques de manera crítica.
- Vincular els coneixements adquirits amb la praxi musical, col·laborant amb els intèrprets a través de l'anàlisi i la contextualització dels diferents repertoris, tant els relacionats amb la música històrica com amb les diverses manifestacions de la música contemporània.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar els creadors d'un fenomen artístic en un determinat context cultural.
2. Analitzar els receptors d'un fenomen artístic en un determinat context cultural.
3. Analitzar les idees artístiques sobre un fenomen artístic en un determinat context cultural.
4. Aplicar a la recerca musical les conceptualitzacions pròpies de la filosofia, la història, la literatura i l'antropologia.
5. Comunicar fent un ús no sexista ni discriminatori del llenguatge.
6. Comunicar per escrit, amb correcció, precisió i claredat argumentals i terminològiques, els coneixements adquirits, tant en l'àmbit de l'especialització com de la divulgació musicals.
7. Considerar la matèria de manera integral i identificar el context en el qual s'inscriuen els processos estudiats i la relació que tenen amb els elements i els factors que intervenen en el desenvolupament sociohistòric.
8. Contextualitzar en l'entorn històric i cultural les obres musicals des d'una perspectiva crítica.
9. Definir els processos de periodització i de classificació estilística i tipologia usuals en la conceptualització històrica del fet musical.
10. Determinar la complexitat dels processos de recepció de la música.
11. Establir els fenòmens de circulació de les idees en el domini musical.
12. Exposar els coneixements sobre la història, l'art o altres moviments culturals.
13. Identificar correctament el repertori essencial i els principals compositors de cada un dels moments històrics.
14. Identificar críticament les diferents orientacions de praxi musical que els intèrprets apliquen a la música de cada època històrica.
15. Identificar el context en què s'inscriuen els processos històrics.
16. Identificar els mètodes propis de la història i la seva relació amb l'anàlisi de fets concrets.
17. Identificar i reunir críticament la bibliografia bàsica que ha conformat el camp d'estudi.
18. Identificar i ubicar críticament en la seva època històrica les diferents tipologies musicals.
19. Identificar les propietats estilístiques de cada període històric.
20. Identificar situacions que necessiten un canvi o millora.
21. Integrar els coneixements adquirits en l'elaboració de textos sintètics i expositius adequats a l'àmbit comunicatiu acadèmic i d'especialització.
22. Integrar les noves tendències en la creació musical a l'evolució històrica general i observar-ne la incardinació en el panorama sociopolític en què s'emmarquen.
23. Interpretar els textos teòrics més importants de cada època.
24. Proposar nous mètodes o solucions alternatives fonamentades.
25. Reconèixer en la praxi musical els elements de diverses cultures i de diferents èpoques històriques.
26. Relacionar els canvis tecnològics i científics de cada època amb la creació i la recepció de la música.
27. Resoldre problemes d'índole metodològica en l'àmbit de la musicologia.
28. Utilitzar correctament el lèxic específic de la història.
29. Utilitzar el vocabulari propi de la ciència musicològica relacionat amb cada època històrica.
30. Valorar la fiabilitat de les fonts, seleccionar dades rellevants i contrastar la informació.
31. Vincular els períodes de la història de la música amb els períodes de la història de l'art, a través de les semblances i les discrepàncies.

Continguts

1. Introducció a la música medieval: qüestions conceptuals i epistemològiques
2. La música en el univers cultural medieval
3. Orígens del culte cristià: litúrgia i cant
4. La varietat de litúrgies i cants a l'Europa cristianitzada
5. Context del cant gregorià: rituals litúrgics
6. Les principals notacions musicals
7. Estètica gregoriana: tècniques de composició, estils i modalitat
8. La Missa
9. Món monàstic i ofici diví
10. Trops i seqüències
11. Drama litúrgic
12. Lírica trobadoresca
13. La lírica gal·lec-portuguès i les Cantigas de Santa Maria
14. Els instruments musicals i la *musica instrumentalis mediaevalis*
15. Orígens de la polifonia primitiva
16. *Organum* de Notre-Dame, *conductus* i *motetus*
17. *Ars vetus/ars nova* francesa: motet polític, *ballade* i *rondeau*
18. El *Trecento* italià: *madrigale* i *ballata*

Metodologia

Desenvolupament del temari a partir de classes magistrals obertes a la participació de l'alumnat.

Realització d'un Treball cooperatiu que serà definit durant les classes i que, en part, es presentarà oralment.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, per a la complementació per part de l'alumnat de les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura/mòdul.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Sessions presencials	36	1,44	1, 2, 3, 4, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 18, 19, 23, 26, 29, 31
Tutorització del treball cooperatiu	4	0,16	4, 6, 21, 27, 28, 29
Tipus: Supervisades			
Audició d'exemples musicals	7	0,28	9, 13, 14, 18, 19, 28, 29
Seminari participatiu	4	0,16	1, 2, 3, 4, 7, 27, 29
Tutories individuals i/o grupals	1	0,04	27
Tipus: Autònomes			
Estudi de la matèria de l'assignatura	32	1,28	4, 7, 8, 9, 10, 14, 15, 16, 18, 25, 26, 28, 31
Lectura de material bibliogràfic (llibres i articles especialitzats)	20	0,8	11, 17, 22, 29
Preparació del treball cooperatiu i presentació	20	0,8	1, 2, 3, 6, 8, 9, 12, 13, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21,

Avaluació

1. Examen parcial (20%): caldrà identificar i comentar un fragment musical i una audició.
2. Examen de l'assignatura (60%): caldrà identificar i comentar tres fragments musicals i tres audicions.
3. Treball cooperatiu i presentació oral (20%).

En cas que l'estudiant realitzi qualsevol irregularitat que pugui conduir a una variació significativa de la qualificació d'un acte d'avaluació, es qualificarà amb 0 aquest acte d'avaluació, amb independència del procés disciplinari que s'hi pugui instruir. En cas que es produeixin diverses irregularitats en els actes d'avaluació d'una mateixa assignatura, la qualificació final d'aquesta assignatura serà 0.

En cas que les proves no es puguin fer presencialment s'adaptarà el seu format (mantenint-ne la ponderació) a les possibilitats que ofereixen les eines virtuals de la UAB. Els deures, activitats i participació a classe es realitzaran a través de fòrums, wikis i/o discussions d'exercicis a través de Teams, etc. El professor o professora vetllarà perquè l'estudiant hi pugui accedir o li oferirà mitjans alternatius, que estiguin al seu abast.

Data possible de l'examen final: consultar al llistat d'informació del Grau.

Revisió de l'examen i del treball: 12 de gener de 2023, en horari de despatx.

Només tenen reavaluació les activitats lliurades dins el termini fixat. La reavaluació consistirà en una prova similar a l'examen.

Per poder presentar-se a la reavaluació és condició necessària haver fet l'examen parcial, haver participat al Treball cooperatiu i haver-se presentat a l'examen. Cal haver tret una nota mínima de 2,5 a cadascuna de les dues evidències. La data de reavaluació serà indicada pel Deganat. Es considerarà "no avaluable" qui no hagi fet l'examen parcial, qui no hagi presentat el Treball o no realitzi l'examen final d'avaluació.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Examen final	60%	2	0,08	1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 23, 25, 26, 27, 28, 29, 31
Examen parcial	20%	1	0,04	6, 7, 8, 9, 12, 13, 15, 16, 18, 19, 20, 22, 28, 29
Treball cooperatiu i presentació oral	20%	3	0,12	5, 6, 15, 16, 20, 21, 24, 30

Bibliografia

BIBLIOGRAFIA BÀSICA

Cattin G., *La monodia nel medioevo*, Torino, EDT, 1991 (Storia della musica, a cura della Società Italiana di Musicologia, 2)

Fassler M., *Music in the Medieval west*, New York - London, W. W. Norton & Company, Inc., 2014 (trad. *La música en el Occidente medieval*, ed. Akal Música, 2020)

Fassler M., *Music in the Medieval west Anthology*, New York - London, W. W. Norton & Company, Inc., 2014

Gallo A., *La polifonia nel medioevo*, Torino, EDT, 1991 (Storia della musica, a cura della Società Italiana di Musicologia, 3), capítols I-III (II Duecento, II Trecento francese, II Trecento italiano).

Hoppin, R.H., *Medieval Music* (New York, 1978; edic. española, 1991)

Ibidem, *Anthology of Medieval Music* (New York, 1978; edic. española Madrid, 2002)

Source readings in music history O. Strunk & L. Treitler eds. (New York, 1998) ["The Early Christian period and the latin middle ages"]

The New Grove Dictionary of Music and Musicians, S. Sadie ed. (London etc., 2001)

Gómez, M^aC., *La música medieval en España* (Kassel, 2001)

Ibidem, *Historia de la Música en España e Hispanoamérica 1. De los orígenes hasta c.1470*, M^aC. Gómez ed. (Madrid, 2009)

Rossell A., *Literatura i música a l'Edat Mitjana*, 2 voll. (Lírica i Cancó èpica), Dinsic (Barcelona, 2004)

BIBLIOGRAFIA ESPECÍFICA

Música

Liber Usualis

Graduale Triplex

Monumenta Monodia Medii Aevi

Werf, H. Van der, *The Extant Troubadour Melodies* (Rochester, 1984)

Anglés, H., *La música de las Cantigas de Santa María del rey Alfonso el Sabio* (Barcelona, 1943-64) (3 vols.)

Karp, Th., *The Polyphony of Saint Martial and Santiago de Compostela* (Oxford, 1992) (2 vols.)

Magnus Liber Organi, E.H. Roesner, ed. (7 vols.)

The Montpellier Codex, H. Tischler ed. (Madison, 1978-85) (4 vols.)

Polyphonic Music of the Fourteenth-Century (24 vols.) [PMFC]

Corpus Mensurabilis Musicae [CMM]

Libros (según temario)

1.

M. Ferrari, *L'interpretazione della musica antica*, ed. Ut Orpheus (2022)

Haynes, B., *The End of Early Music* (Oxford, 2007)

Leech-Wilkinson, D., *The Modern Invention of Medieval Music* (Cambridge, 2002)

Sherman Bernard D., *Inside Early Music: Conversations with Performers* (Oxford University Press, New York, 1997)

2.

- S. Boynton - D. J. Really, *Resounding Images: Medieval Intersections of Art, Music*, 2015
- Boecio, *Tratado de Música*, trad. S. Villegas (Madrid, 2005)
- Fubini, E., *Música y estética en la época medieval* (Pamplona, 2008)
- Schueller, H.M., *The Idea of Music. An Introduction to Musical Aesthetics in Antiquity and the Middle Ages* (Kalamazoo, 1988)
- 3-4.
- D. Saulnier, *Regards sur le plain chant: la liturgie et sa musique*, ed. Feuilles (2021)
- Busse Berger, A.M., *Medieval Music and the Art of Memory* (Berkeley-Los Angeles-London, 2005)
- Chailley, J., *L'imbroglia des modes* (Paris, 1960)
- Levy, K., *Gregorian Chant and the Carolingians* (Princeton, 1998)
- Treitler, L., *With Voice and Pen. Coming to Know Medieval Song and How it was Made* (Oxford, 2003)
- 5-10.
- Apel, W., *Gregorian Chant* (Bloomington, 1958)
- Asensio, J.C., *El canto gregoriano* (Madrid, 2003)
- Baroffio G. - Ju Kim E., *Cantemus Domino Glorioso. Introduzione al canto gregoriano*, Saronno, Urban, 2003
- Colantuono M. I., *Música i litúrgia medieval a la Biblioteca de Catalunya, s. IX-XIII*. Vol. 3 de la col·lecció *Escrips i Memòries*. Generalitat de Catalunya: Departament de Cultura.
- Harper, J., *The Forms and Orders of Western Liturgy from the Tenth to the Eighteenth Century. A Historical Introduction and Guide for Students and Musicians* (Oxford, 1991)
- Hiley, D., *Western Plainchant. A Handbook* (Oxford, 1993)
- 11.
- Donovan, R.B., *The liturgical drama in medieval Spain* (Toronto, 1958)
- Orden, D.H., *The Staging of Drama in the Medieval Church* (Wewak-London, 2002)
- Ranking, S., *The Music of the Medieval Liturgical Drama in France and England* (New York & London, 1989)
- 12.
- Aubrey, E., *The Music of the Troubadours* (Bloomington-Indianapolis, 1996)
- Menéndez Pidal, R., *Poesía juglaresca y juglares* (Madrid, 1991/9ª edic., etc.)
- Rosell A., *El cant dels trobadors*, Ajuntament de Castelló d'Empúries (Castelló d'Empúries, 1992)
- Van der Werf, H., *The chansons of the troubadours and trouvères. A study of the melodies and their relation to the poems* (Utrecht, 1972)
- Zuchetto, G., *Terre des troubadours XII-XIIIe siècles* (Paris, 1996)
- 13.

Colantuono M. I., *Memoria y composición melódica en las Cantigas de amigo de Martin Codax*, a Roda de Fortuna, Revista electrónica 2 (2015)

Ibidem, *De la vox mortua a la vox viva: sistemas de composición y oralidad en las Cantigas de Santa Maria*, a Boitatá, Revista de Literatura oral de la Universidad de Londrina (Brasil), n. 19 *Voz, poesia e performance na Idade Média*.

Ferreira, M.P., *O som de Martin Codax* (Lisboa, 1986)

14.

E. Baldassarre, *Musica instrumentalis mediaevalis*, Il Salentino editore (Melendugno, 2014)

15-17

Musica enchiriadis and Scolica enchiriadis, trad. R. Erickson (New Haven-London, 1995)

Wright, C., *Music and Ceremony at Notre Dame of Paris 500-1550* (Cambridge, 1989)

Everist, M., *French Motets in the Thirteenth Century* (Cambridge, 1994)

Fauvel Studies. Allegory, Chronicle, Music, and Image in Paris, Bibliothèque Nationale de France, MS Français 146 (Oxford, 1998)

Gómez Muntané, Maricarmen, *El Llibre Vermell. Cantos y danzas de fines del Medioevo* (Madrid, Fondo de Cultura Económica, 2017)

Kügler, K., *The Manuscript Ivrea, Biblioteca Capitolare 115: Studies in the Transmission and Composition of Ars Nova Polyphony* (Ottawa, 1997)

Leech-Wilkinson, D., *Machaut's Mass. An Introduction* (Oxford, 1990)

Robertson, A.W., *Guillaume de Machaut and Reims* (Cambridge, 2002)

Stäblein-Harder, H., *Fourteenth-Century Mass Music in France* (MSD 7, 1962)

18.

Beck, E.M., *Singing in the Garden. Music and culture in the Tuscan Trecento* (Innsbruck, 1998)

Pirrota, N., *Music and Culture in Italy from the Middle Ages to the Baroque* (Cambridge, 1984)

Revistas

Early Music [EM]

Early Music History [EMH]

Musica Disciplina [MD]

Plainsong & Medieval Music

Acta Musicologica [AcM]

Archiv für Musikwissenschaft [AfMw]

Journal of the American Musicological Society [JAMS]

Notes

The Musical Quarterly [MQ]

Revista de Musicología [RdM]

Quodlibet

Revista catalana de Musicologia

Rivista italiana di Musicologia

Programari

No hi ha